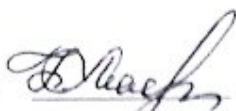

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Основи фінансової грамотності

Спеціальність	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)

Розробник:

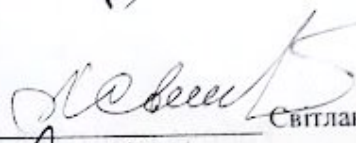

(підпис)

Наталія МАСЛЯК, к.е.н., доцент,
доцент кафедри Фінансів, банківської справи та страхування

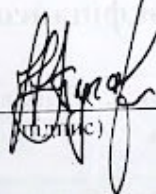
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування	протокол від 16.06.2025 р. №19
	Завідувач кафедри <u>Сергій ФРОЛОВ</u> (підпис)

Погоджено:

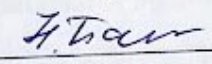
Декан факультету Економіки і менеджменту

(підпис) Світлана ЛУКАШ

Рецензія на робочу програму надана

(підпис) Юрій ПУГАЧ (додається)
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис) (Надія БАРАНИК)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.06 2025 р.

О СНАУ, 2025 рік

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1	Назва ОК	Основи фінансової грамотності		
2	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту/ кафедра фінансів, банківської справи та страхування		
3	Статус ОК	загальноуніверситетський вибірковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)			
5	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	усіх спеціальностей СНАУ		
6	Рівень НРК	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	5(о), 6(в) семестр, 15 тижнів		
8	Кількість кредитів ЄКТС	5		
9	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)		
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
		Денна форма навчання	30	30
			-	90
10	Мова навчання	Українська		
11	Викладач/Координатор освітнього компонента	Наталія МАСЛАК, к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування		
11.1	Контактна інформація	Аудиторії 404-е, 406-е, тел. +380958195272 E-mail: n.maslak@ukr.net Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 406-е		
12	Загальний опис освітнього компонента	Основи фінансової грамотності (ОФГ), як навчальна дисципліна, забезпечує отримання знань, формування навичок, ставлення і моделей поведінки, необхідних для ухвалення обґрунтованих фінансових рішень, що сприяє досягненню особистого фінансового добробуту. Спеціальні предметні та фахові компетенції: здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за рішення, направлені на підвищення добробуту, як особистого, так і державного, здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку; розуміння особливостей управління заощадженнями та мінімізації ризиків шахрайства в фінансовій сфері. Загальними компетенціями є здатність; реалізовувати теоретичні фінансові знання у практичній діяльності; планувати сімейний бюджет, грамотно управляти витратами; заощаджувати, накопичувати капітал, інвестувати; грамотно управляти власними ресурсами, створювати джерела пасивного доходу; правильно вибирати джерела фінансування, кредити; розумно користування банківськими послугами та проектувати власну фінансову безпеку.		
13	Мета освітнього компонента	формування у студентів знань і вмінь щодо сутності, принципів, методів, засобів та прийомів управління особистими фінансами, особливостей взаємодії з фінансовими установами, а також щодо навичок ефективного застосування сучасних інформаційних технологій та моделей поведінки управління особистими фінансами в умовах невизначеності та шахрайства.		

14	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на дисциплінах: Історико-філософські студії, Громадянська освіта 2. Освітній компонент є основою для освітніх компонентів, які базуються на отриманих загальних компетенціях даного освітнього компонента 3. Обмеження відсутні
15	Політика академічної доброчесності	Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ, академічна доброчесність – це сукупність принципів, правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної вирішувати завдання відповідно до освітнього рівня з дотриманням норм права та суспільної моралі. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання; - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Практичні роботи виконуються за індивідуальними завданнями, які студенти отримують від викладача. Усі роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту при умові текстових запозичень не більше 20%. У випадку недотримання даних вимог робота повертається на доопрацювання. При виявленні повторного порушення вимог академічної доброчесності студент не допускається до захисту. У разі виконання практичної роботи не за отриманим завданням результати анулюються, а студент отримує нову тему для опрацювання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщених на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження. Комунікаційна політика Студенти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком студента є перегляд новин у Viber. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Основи фінансової грамотності». Політика щодо пропусків занять Студенти мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність студента на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку студентів і поліпшенню іміджу університету (факультету). Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше

		встановленого терміну Студенти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Студент, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача. Політика щодо оскарження оцінювання Якщо студент не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Неформальна освіта В межах вивчення дисципліни проводиться врахування балів, отриманих в результаті неформальної освіти, відповідно до Положення про порядок визнання результатів, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти від 01.05.2023 р. https://snau.edu.ua/pro-universitet/struktura-universitetu/viddil-jakosti-osviti-licenzuvannja-ta-akreditacii/zabezpechennja-jakosti-osviti/politika-i-proceduri-zabezpechennja-jakosti-osviti/
16	Ключові слова	банк, бюджет, витрати, відсоткова ставка, гроші, доходи, депозит, заощадження, захист прав споживачів, інвестиції, кредит, небанківські фінансові установи, платіжна картка, страхування, фінансове планування, фінансове шахрайство, фінансові ризики
17	Посилання на курс в Moodle	https://cdn.snau. /course/view.php?id=5174

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється ДРН
ДРН 1. ідентифікувати особливості фінансово грамотної особистості та визначати зв'язок між рівнем фінансової грамотності та добробутом населення	Аналітичний звіт + презентація результатів дослідження
ДРН 2. планувати та презентувати сімейний бюджет з урахуванням різних факторів, як самостійно, так і як член команди, усвідомлюючи свій внесок та відповідальність за результат	Сімейний бюджет + презентація і захист
ДРН 3. продемонструвати практичні навички фінансово грамотної особистості: - вміти визначити рівень фінансової грамотності населення. - реалізовувати теоретичні знання історичного розвитку національної грошової одиниці в контексті становлення української державності у підвищенні рівня власної фінансової грамотності. - планувати сімейний бюджет, грамотно планувати доходи та управляти витратами. - заощаджувати, накопичувати капітал, інвестувати кошти з урахуванням ризиків та бажаних результатів. - грамотно управляти власними ресурсами, створювати джерела пасивного доходу. - правильно вибирати джерела фінансування, кредити. - розумно користування банківськими та страховими послугами. - проектувати власну фінансову безпеку та використовувати засоби та інструменти захисту від шахрайства та порушення прав споживачів фінансових послуг.	Практичні (індивідуальні) завдання за темами + захист + тести множинного вибору
ДРН 4. формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату під час оцінювання презентацій групових та самостійних	Взаємне оцінювання + самооцінювання презентації та захисту сімейного бюджету та практичних (індивідуальних) завдань за темами
ДРН 5 Давати моральну оцінку власним вчинкам, коректно покладатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлюючи норми академічної доброчесності	Перевірка на плагіат власних робіт, аналіз звіту перевірки, оцінювання завдань студента з групи

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу (денна)			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з.		
Тема 1. Фінансова грамотність та формування фінансової культури українців 1. Сутність фінансової грамотності та ключові вміння та навички фінансово грамотних людей. 2. Фінансова грамотність та фінансова культура. 3. Стратегія фінансової грамотності та Рамки фінансових компетентностей. 4. Інструменти підвищення рівня фінансової грамотності населення.	4	4	10	1-6, 7-10, 13, 20, 29, 30, 31, 38, 55, 56-64
Тема 2. Історичний розвиток національної грошової одиниці в контексті становлення української державності 1. Історія грошей: гривня в Давній Русі та період 1918-1921 роки. 2. Створення та введення в обіг сучасної гривні (1991 – 1996 рр.).	2	2	10	1-6, 7-10, 20, 24, 26, 64
Тема 3. Форми грошей та захист банкнот гривні 1. Форми грошей. 2. Монети та банкноти гривні в обігу. 3. Обмінні операції: обмін пошкоджених та зношених банкнот гривні та обмін іноземної валюти. 4. Захист банкнот гривні. 5. Технологія виготовлення гривні.	4	4	10	1-6, 7-10, 20, 24, 26, 64
Тема 4. Сімейний бюджет: фінансова дисципліна на шляху до фінансового успіху 1. Що таке сімейний бюджет. 2. Для чого складати сімейний бюджет. 3. Види бюджетів сім'ї. 4. Етапи формування сімейного бюджету. Таблиці та додатки для формування сімейного бюджету.	4	4	10	1-6, 7-10, 14, 17, 16-20, 32-34, 38, 62, 64
Тема 5. Фінансова та банківська системи України 1. Склад і структура фінансової системи. 2. Склад і структура банківської системи України. 3. Види банків, організація та регулювання їх діяльності.	2	2	10	1-6, 7-10, 12, 15, 16, 20, 22, 23, 27, 28, 35, 36, 37, 44, 47, 63
Тема 6. Ефективне користування банківськими продуктами 6.1 Депозити та їх роль у розвитку економіки держави Поняття депозитів. Види депозитів. Оформлення депозитних вкладів. Визначення доходу по депозитам різних видів.	2	4	10	1-6, 7-10, 12, 16-19, 20-22, 33, 34, 39, 42, 64
Тема 6. Ефективне користування банківськими продуктами 6.2 Особливості використання кредитних продуктів та формування кредитної історії Кредитні продукти. Оформлення кредитних договорів. Визначення плати за користування кредитами різних видів.	2	4	10	1-6, 7-10, 12, 16-20, 22, 36, 39, 42, 64

¹Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

Тема 7. Діяльність небанківських фінансових установ 1. Види небанківських фінансових установ. 2. Функції та призначення небанківських фінансових установ. 3. Законодавче регулювання діяльності небанківських фінансових установ.	2	2	10	1-6, 7-10, 16-20, 64
Тема 8. Страхування та його види (для фізичних осіб) 1. Сутність страхування, організація та користь. 2. Основні термінами страхування. 3. Договір страхування – на що звертати увагу та як укласти. 4. Особливості накопичувального страхування. 5. Основні види ризикового страхування.	2	2	10	1-6, 7-10, 16-20, 25, 40, 52-54, 64
Тема 9. Шахрайство у сфері фінансових послуг 1. Поняття шахрайства та види у фінансовій сфері. 2. Превентивні заходи запобігання шахрайським діям.	2	2	10	1-6, 7-10, 63
Тема 10. Захист прав споживачів фінансових послуг 1. Організації, які займається захистом прав споживачів фінансових послуг. 2. Визначення захисту прав споживачів фінансових послуг. 3. Ознаки порушення прав споживачів фінансових послуг та дії при порушенні прав.	2	2	10	1-6, 7-10, 16-19, 64
Всього	30	30	90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	К-сть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	К-сть годин
ДРН 1. ідентифікувати особливості фінансово грамотної особистості та визначати зв'язок між рівнем фінансової грамотності та добробутом населення	Мультимедійна лекція Перевернутий клас (flipped classroom) або навчання через діалог Дискусія Система реагування в класі (CRS) («clicker») (ігрові платформи навчання: Mentimeter https://www.mentimeter.com/ ; Kahoot! https://create.kahoot.it/)	4	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Дослідження проблеми (бібліотечне, інтернет видання та рекомендовані джерела інформації) Робота в малих групах (підготовка презентації) Самооцінювання знань	20
ДРН 2. планувати та презентувати сімейний бюджет з урахуванням різних факторів, як самостійно, так і як член команди, усвідомлюючи свій внесок та відповідальність за результат	Мультимедійна лекція Перевернутий клас (flipped classroom) або навчання через діалог Симуляція Метод кейсів (case study) Робота на практичних заняттях Система реагування в класі (CRS) («clicker») (ігрові платформи навчання: Mentimeter https://www.mentimeter.com/ ; Kahoot! https://create.kahoot.it/)	6	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Взаємне навчання (peer to peer learning) Робота в малих групах (від формування ідеї до підготовки презентації) Самооцінювання знань	20
ДРН 3. продемонструвати практичні навички фінансово грамотної особистості: - вміти визначити рівень фінансової грамотності населення. - реалізовувати теоретичні знання історичного розвитку національної грошової одиниці в контексті становлення української державності у підвищенні рівня власної фінансової грамотності. - планувати сімейний бюджет, грамотно планувати доходи та управляти витратами. - заощаджувати, накопичувати	Мультимедійна лекція Робота на практичних заняттях Симуляція Метод кейсів (case study) Система реагування в класі (CRS) («clicker») (ігрові платформи навчання: Mentimeter https://www.mentimeter.com/ ; Kahoot! https://create.kahoot.it/)	40	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Виконання практичних робіт Самооцінювання знань	34

капітал, інвестувати кошти з урахуванням ризиків та бажаних результатів. - грамотно управляти власними ресурсами, створювати джерела пасивного доходу. - правильно вибирати джерела фінансування, кредити. - розумно користування банківськими та страховими послугами. - проектувати власну фінансову безпеку та використовувати засоби та інструменти захисту від шахрайства та порушення прав споживачів фінансових послуг.				
ДРН 4. формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату під час оцінювання презентацій групових та самостійних	Мультимедійна лекція, лекція-дискусія, Метод кейсів (case study) Система реагування в класі (CRS) («clicker») (ігрові платформи навчання: Socrative, Kahoot!)	6	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Робота в малих групах Взаємне навчання (peer to peer learning)	20
ДРН 5 Давати моральну оцінку власним вчинкам, коректно покладатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлюючи норми академічної доброчесності	Спілкування	4	Читання та робота з програмами (опрацювання теоретичного матеріалу) Виконання практичних робіт Самооцінювання знань та оцінка робіт студентів групи	6
		60		90

Індивідуальне навчання студентів реалізується через систему дистанційної освіти (СДО) з використання платформи Moodle. Матеріали для вивчення дисципліни викладені на сторінці курсу «Основи фінансової грамотності» у відповідності до силабусу. З кожної теми студентам надається лекційний матеріал, додаткові навчальні матеріали у вигляді методичних рекомендацій для практичних занять та самостійної роботи, а також перелік завдань для семінарських та практичних робіт. Для оцінювання роботи студентів на семінарських та практичних заняттях по темах дисципліни передбачено блок тестових питань, реферати. Для оцінювання самостійної роботи – індивідуальне завдання.

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

№	Методи діагностичного оцінювання	Дата складання
	Вхідний контроль знань	Перше заняття

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Об'єкти та методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Аналітичний звіт + презентація результатів дослідження	10 балів / 10%	2-3-й тижні
2.	Сімейний бюджет + презентація і захист	20 балів / 20%	5-й тиждень
3.	Практичні (індивідуальні) завдання за темами + захист+тести множинного вибору	70 балів / 70%	щотижня з 4 тижня
		100	

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Аналітичний звіт + презентація результатів дослідження	<5 балів	5-6 бали	7-8 балів	9-10 балів
	Незначна обізнаність щодо проблеми, наведено короткий опис. Не демонструє самостійного мислення щодо обраної теми. Представлення результатів досліджень досліджень у різний спосіб, що не розкриває його зміст і результатів	Наведено більшою мірою проблеми (без/аналізу) недостатньо обґрунтування основних моментів, не достатньо послідовна аргументація. Представлення результатів досліджень у різний спосіб	Продemonстровано розуміння, глибину та деталізацію проблеми; основні моменти обґрунтовані, аргументи послідовними; вивчаються різні точки зору. Представлення результатів досліджень у відповідному форматі	Досить глибоко та/або детально розкрита проблема, проаналізовані різні погляди на проблему; всі основні моменти викладені, аргументи послідовні та вагомі; аналізуються різні точки зору, наводяться власні пропозиції. Представлення результатів досліджень у спосіб, що є найбільш відповідним за певних обставин з використанням різних форм подання інформації
Сімейний бюджет + презентація і захист	<12 балів	12-14 балів	15-17 балів	18-20 балів
	Не всі складові бюджету розроблено та/або інформація подана неструктуровано, немає розуміння логічної моделі (рамки). Результати представлено у невідповідному	Наявні усі складові без детального обґрунтування. Інформація а структурована, є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування бюджету.	Обґрунтована важливість ідеї бюджету, виконано усі складові Наявні усі складові з обґрунтуванням. Є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування бюджету.	Обґрунтована важливість ідеї бюджету, виконано усі складові з повним обґрунтуванням та глибоким аналізом. Є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування бюджету. Аналіз є

	форматі.	Результати представлено у відповідному форматі.	Результати представлено у відповідному форматі. Дані є актуальними.	грунтовним, визначено ризики та перспективи. Форма представлення повністю відповідає вимогам.
	Студенти не беруть участь у груповому обговоренні, надають зворотній зв'язок на виступи інших. Презентація відсутня або неструктурований, відображає зміст бюджету.	Презентація участково відображає зміст бюджету, витримано таймінг. Студенти беруть участь у груповому обговоренні, Зворотній зв'язок не обґрунтований, невисновки. рекомендацій.	Презентація повністю відображає зміст бюджету, витримано таймінг. Студенти беруть участь у груповому обговоренні, обґрунтовують висновки.	Презентація повністю відображає зміст бюджету, витримано таймінг. Студенти рефлексують результати діяльності команди, слухають, оцінюють та ефективно реагують на думки інших, та частково модерують групове обговорення ґрунтовно надають зворотній зв'язок
Практичні (індивідуальні) завдання + захист (6 балів кожна)	<i>1 бал</i>	<i>2 бали</i>	<i>3-4 бали</i>	<i>5-6 балів</i>
	Частково виконана робота, оформлення не відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент виявляє елементарні знання окремих положень навчального матеріалу, зіставляє, узагальнює та обробляє інформацію, інтерпретує дані, одержані результати, оформлення роботи частково відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент обґрунтовано викладає навчальний матеріал, аналізує, синтезує, узагальнює інформацію, обробляє та логічно інтерпретує дані, одержані результати, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент вільно, самостійно й аргументовано викладає навчальний матеріал, глибоко та всебічно розкриває його зміст, шукає, аналізує, синтезує, узагальнює та критично оцінює інформацію, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам
Тести множинного вибору за темами (4 бали кожен)	<i>1 бал</i>	<i>2 бали</i>	<i>3 бали</i>	<i>4 бали</i>
	<60% правильних відповідей	60-74% правильних відповідей	75-89% правильних відповідей	90-100% правильних відповідей

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Експрес-опитування (або тестування) після вивчення кожної теми	Кожне заняття
2	Письмовий зворотний зв'язок на сформований бюджет домогосподарства	Протягом 2 тижнів після складання
3	Консультації, усний зворотний зв'язок від викладача під час виконання практичних / індивідуальних завдань	Під час занять

4	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації бюджету домогосподарства та практичних (індивідуальних) завдань	Під час захисту (після презентації)
5	Взаємне оцінювання (peer assessment) та самооцінювання презентації та захисту бюджету домогосподарства та практичних (індивідуальних) завдань за темами	Після презентації бюджетів та практичних (індивідуальних) завдань
6	Перевірка на плагіат власних робіт, аналіз звіту перевірки, оцінювання завдань студента з групи	Протягом семестру

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і нормативного оцінювання. В дисципліні передбачається **взаємне оцінювання (peer assessment) та самооцінювання** як елемент формативного оцінювання.

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1 Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники

1. Маслак Н. Г. Основи фінансової грамотності : навчальний посібник. Суми : ТОВ «Коллаж-Принт», 2025. 284 с.
2. Письменний В. Фінансова грамотність: підручник для учнів 10, 11 класів. 2023. URL: [https://uahistory.co/pidruchniki/pismennyi-financial-literacy-10\(11\)-class-2023-standard-level/](https://uahistory.co/pidruchniki/pismennyi-financial-literacy-10(11)-class-2023-standard-level/)
3. Фінансова грамотність : навч. посібник / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Вид. 2-ге, випр. і доп. К., 2013. 311 с.
4. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; К., 2019. 272 с. / Навчальні матеріали «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для учнів 10, 11 класів / Міністерство освіти і науки України (mon.gov.ua). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchalni-materiali-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki/navchalni-materiali-finanova-gramotnist-finansi-shcho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasiv>
5. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ: Кондор, 2017. Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. 1024 с.
6. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки. 400 с.

6.1.2 Методичне забезпечення

7. Основи фінансової грамотності: Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями університету всіх форми навчання / укл. Н.Г. Маслак. Суми, 2024. 122 с.
8. Основи фінансової грамотності : методичні вказівки до практичних (семінарських) занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями університету всіх форм навчання / укл.: Н.Г. Маслак. Суми, 2024. 92 с.
9. Основи фінансової грамотності : методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями університету всіх форм навчання. / укл. Н.Г. Маслак. Суми, 2024. 114 с.
10. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? : робочий зошит для учня / авт. кол. К., 2019. 160 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/fingram/2Financial_Literacy_Workbook_Aug2019.pdf

6.1.3 Інші джерела

11. Банківські операції: підручник / Міщенко В.І, Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г., Маслак Н.Г. та ін. ; за ред. В.І. Міщенка, Н.Г. Слав'янської. К.: Знання, 2010. 727 с.
12. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки / Р. Бонд, О. Куценко, Н. Лозинська // Проект USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). К., 2010. Грудень. 42 с.
13. Воробйов Ю.М. Фінанси домашніх господарств у фінансовій системі держави: монографія / Воробйов Ю.М., Ворошило В.В. Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2013. 232 с.
14. Дема Д.І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, Л.В. Недільська; за заг. ред. Д.І. Деми. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
15. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків : навчальний посібник Суми: Університетська книга, 2007. 523 с.
16. Карлін М. І., Цимбалюк І. О. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 172 с.
17. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: концептуальні засади теорії і практики: дисс. на здобуття наук. ступ. д.е.н., Тернопіль, 2011 р.
18. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку. К.: Знання. 2010. 431 с.
19. Кізима Т., Булавинець В., Кізима А. Фінансова поведінка домогосподарств у контексті розвитку поведінкових фінансів. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 152-164. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.152>
20. Кікінеджі О.М., Сампара О.В., Рябова О.Б., Ткаченко Н.В., Лапішко З.Я. та ін. (за заг. ред. Смовженко Т.С.) «Відкриті родинні студії «Фінансова мудрість родинної педагогіки» (навчально-методичний посібник для батьків), 2016.
21. Копитіна І. В. Танклевська Н. С. Розвиток залучення заощаджень домашніх господарств в економіку України: монографія. Херсон: Айлант, 2013. 220 с.
22. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З. М. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 416 с.
23. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
24. Сокиринська І. Г., Савчук Л. М., Вишнякова І. В., Аберніхіна І. Г. Гроші та кредит: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 238 с.
25. Ткаченко Н. В. Страхування: підручник. Київ: УБС НБУ, 2014. 570 с.
26. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу; пер. з англ. К. Діса. Київ: Наш формат, 2017. 380 с.
27. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.
28. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах / [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. Одеса: Атлант, 2015. ч.1. 344с.

29. Фінанси домогосподарств: навч. посіб. / за ред. Т. О. Кізими. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 228 с.

6.2 Додаткові джерела

30. Геєнко М., Рибіна Л., Гузенко Т. (2023). Фінансова грамотність та професійний розвиток: ключові компоненти стратегії розвитку кадрового та інтелектуального потенціалу закладами вищої освіти. *Економіка та суспільство*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-96>

31. Дослідження рівня фінансової грамотності українців. / Центр фінансових знань «Талан» (bank.gov.ua) <https://talan.bank.gov.ua/fingramotnist#doslidgennya>

32. Захаркіна Л. С., Катериніна К. П. Підвищення рівня фінансової грамотності населення України. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 200–207.

33. Іванов С.В. Фінанси домогосподарств: аналіз у контексті політики забезпечення добробуту населення України. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/570537.pdf>

34. Кізіма Т. О. Кредитна поведінка домогосподарств: структурно-аналітичний аспект. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 1. С. 7-18.

35. Колеватова А. В., Кондрацька К. В. Роль та значення фінансів домогосподарств у ринковій економіці. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. № 18. С. 55-60.

36. Криклій О. А., Маслак Н. Г. Управління кредитним ризиком банку: монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 86 с.

37. Криклій О. А., Маслак Н. Г., Пожар О. М., Євченко Н. Г., Савченко Т. Г. Банківський менеджмент: питання теорії та практики: монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 152 с.

38. Криклій О. А., Маслак Н. Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.

39. Македон Г. М. Витрати домогосподарств регіонів України: факторний аналіз. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 1. С. 14-17.

40. Маслак Н. Г., Криклій О. А. Ціноутворення на банківські продукти: монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 121 с.

41. Маслак Н. Г. Страхування в системі мінімізації природно-кліматичних ризиків сільськогосподарського виробництва фермерських господарств // [Ринкова адаптація та економічна безпека сільськогосподарських підприємств: монографія /за наук. ред. Жмайлова В.М., Данька Ю.І., Шумкової О.В.] Суми, «Сумський національний аграрний університет», 2018, 396 с. С. 252-268.

42. Маслак Н. Г. Аналіз прибутку банку при управлінні на основі системи збалансованих показників. *Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (29 вересня – 01 жовтня 2011). Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2011. С. 219-221.

43. Маслак Н. Г. Теоретичні аспекти ефективності банківської діяльності та її оцінки. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Фінанси і кредит*. 2009. № 2 (27). С. 57-62.

44. Перит І. О. Сутність та управління підприємницькою діяльністю домогосподарств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 20. С. 72-77.

45. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

46. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.

47. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.

48. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679- XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

49. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

50. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

51. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

52. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

53. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.

54. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

55. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

56. Рамки фінансових компетентностей. / Центр фінансових знань «Талан» (bank.gov.ua). <https://talan.bank.gov.ua/fingramotnist#ramky-kompetentnostey>

57. Стратегія фінансової грамотності в Україні. / Центр фінансових знань «Талан» (bank.gov.ua). URL: <https://talan.bank.gov.ua/fingramotnist#strategiya>

58. Шаманська О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, мотиви, види та чинники. *Вісник THEU*. 2014. № 2. С. 104-111. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4642/1/%d0%a8%d0%b0%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%20%d0%9e..pdf>

59. Шолудько О., Грицина О. Особливості фінансової поведінки домогосподарств та їхня адаптація до сучасних економічних реалій. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК*. 2019. № 26. С. 87- 91.

60. Що таке фінансова грамотність та як стати фінансово грамотною людиною. URL: <https://spe.org.ua/blog/groshi/shcho-take-finansova-hramotnist/>

61. Юдіна С. В., Галаганов В. О., Боровець І. С. Ключові проблеми та міжнародний досвід функціонування механізму накопичення фінансових ресурсів домогосподарств. *Економіка та держава*. 2019. № 12. С. 48-54.

62. Як навчають фінансової грамотності в школах різних країн світу — журнал / «Освіторія» (osvitoria.media). URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-navchayut-finansovoyi-gramotnosti-v-shkolah-riznyh-krayin-svitu/>

63. Ясинська Н. А. Дослідження структурних зрушень фінансів домогосподарств України. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6. С. 94-103.

6.3 Програмне забезпечення

64. Навчальні матеріали URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5174>

65. Міністерство фінансів України (аналітична інформація) <https://minfin.com.ua/>

66. Національний банк України <https://bank.gov.ua>

67. Музей грошей НБУ <https://museum.bank.gov.ua/museum/>

68. Центр фінансових знань «ТАЛАН» НБУ <https://talan.bank.gov.ua/>

69. Безкоштовна онлайн-платформа для підвищення рівня фінансової грамотності «Гаразд» <https://harazd.bank.gov.ua/>

70. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) <https://www.fg.gov.ua/>

71. Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем ЄМА <https://www.ema.com.ua/>

72. Ліга страхових організацій України <http://uainsur.com>

Можливе вивчення елементів дисципліни через МОК (неформальна освіта)

1. Фінансова грамотність громадянина. URL: <https://vumonline.ua/course/abc-of-finance/>

2. Освітній серіал «Дружні цифрові фінанси». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-finance>

3. Освітні заходи та програми в межах підвищення рівня фінансової грамотності від НБУ. URL: <https://talan.bank.gov.ua/zahody#useful-resources>

4. Фінансова грамотність для освітян : навчальні матеріали на платформі Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+NBU101+2024_T1/home

Рецензія на робочу програму (силабус) ВК **Основи фінансової грамотності**
 Розроблену викладачем кафедри Фінансів, банківської справи та страхування **Юрієм ПУГАЧЕМ**
 (ПІБ)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ДРН (для обов'язкових ОК)			
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	✓		

Член проєктної групи

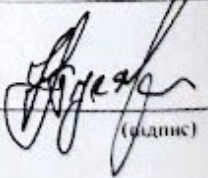
_____ (назва) _____ (ПІБ) _____ (підпис)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	✓		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	✓		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	✓		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	✓		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	✓		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	✓		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	✓		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	✓		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	✓		
Література є актуальною	✓		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	✓		

Рецензент (викладач кафедри

Фінансів, банківської справи та страхування) **ст. викладач Юрій ПУГАЧ**

(посада, ПІБ)

 (підпис)